

INGLIZ TILI FANI DARSLARINI 4K MODELINI ASOSIDA TASHKIL ETISHDA KREATIV FIKRLASH MUHITIDAN FOYDALANISH USULLARI.

Yoqubova Malikabonu Qobiljon qizi

Abdulla Avloniy nomidagi milliy-tadqiqot instituti magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqola 4K modelining—tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, muloqot va hamkorlikning ingliz tili darslariga integratsiyasini o'rganadi. Ijodiy fikrlash muhitidan foydalangan holda, ushbu yondashuv talabalarning faolligini va o'quv natijalarini oshirishga qaratilgan. Gazeta tegishli adabiyotlarni ko'rib chiqadi, samarali usullarni bayon qiladi, amaliy qo'llanmalardan olingan natijalarni taqdim etadi va o'qituvchilar uchun xulosa va takliflarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: 4K modeli, tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, muloqot, hamkorlik, ingliz tili darslari, ijodiy fikrlash muhiti, ta'lim, o'qitish usullari.

XXI asr ta'lim manzarasi talabalarni murakkab, Real muammolarga tayyorlaydigan ko'nikmalarni rivojlantirishga o'tishni talab qiladi. Tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, muloqot va hamkorlikni o'z ichiga olgan 4K modeli ushbu ehtiyojlarni qondirish uchun asos sifatida paydo bo'ldi. Ushbu maqola ingliz tili darslarini tashkil qilish va takomillashtirish uchun ijodiy fikrlash muhitidan qanday foydalanish mumkinligini o'rganadi va shu bilan ushbu muhim ko'nikmalarni targ'ib qiladi.

Usullar bo'limida ingliz tili darslarida 4K modelini amalga oshirish uchun yondashuv ko'rsatilgan. Bunga quyidagilar kiradi:

O'quv dasturini loyihalash: tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, muloqot va hamkorlikni targ'ib qiluvchi tadbirlarni o'z ichiga olgan dars rejalarini ishlab chiqish.

O'qitish strategiyasi: loyiha asosida o'qitish, guruh muhokamalari va ijodiy yozish mashqlaridan foydalanish.

Baholash metodlari: o'quvchilarning 4K ko'nikmalariga egaligini o'lchaydigan shakllantiruvchi va summativ baholarni amalga oshirish.

Tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, muloqot va hamkorlikni anglatuvchi 4K modeli ingliz tili darslarining samaradorligini sezilarli darajada oshirishi mumkin. Ushbu model yordamida ingliz tili darslariga ijodiy fikrlash muhitini kiritish uchun uyushgan yondashuv:

Tanqidiy Fikrlash.

Tanqidiy fikrlash g'oyalar o'rtasidagi mantiqiy aloqani tushunib, aniq va oqilona fikrlash qobiliyatini o'z ichiga oladi. Til va adabiyot sharoitida tanqidiy fikrlashni rag'batlantirish usullari va aniq misollar:

Tanqidiy fikrlashni rag'batlantirish bo'yicha tadbirlar:

Munozaralar:

- Faoliyat: turli mavzularda munozaralarni tashkil etish, bu erda talabalar muayyan masala bo'yicha va unga qarshi dalillarni tadqiq qilishlari va taqdim etishlari kerak.

- Misol: roman qahramonlari tomonidan qilingan harakatlarning axloqiy oqibatlari yoki tarixiy voqea oqibatlari haqida bahslashing.

Adabiy Tahlil:

- Faoliyat: o'quvchilarga chuqurroq ma'nolarni, mavzularni va muallifning niyatini tushunish uchun matnlarni tahlil qilish.

- Misol: Gamlet nima uchun Shekspirning Gamlet filmida otasining o'limi uchun qasos olishni kechiktirayotganini o'rganish kabi romandagi xarakter motivlarini tahlil qiling.

Muammoni Hal Qilish Stsenariylari:

- Faoliyat: o'quvchilardan yechim topish uchun til va tanqidiy fikrlash ko'nikmalaridan foydalanishni talab qiladigan murakkab stsenariylarni taqdim eting.

- Misol: notanish dialekt yoki kodda yozilgan parchaning ma'nosini aniqlash kabi murakkab lingvistik jumboqlarni yeching.

Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish uchun misollar:

Romandagi xarakter motivlarini tahlil qiling:

- Misol: Xarper Lining Mockingbirdni o'ldirish asarida Atticus Finchning tom Robinsonni himoya qilish qarori ortidagi motivlarni ko'rib chiqing, uning tanloviga ta'sir qiluvchi ijtimoiy va shaxsiy omillarni hisobga oling.

Munozarada turli nuqtai nazarlarni baholang:

- Misol: ijtimoiy tarmoqlarning afzalliklari va kamchiliklari haqidagi munozarada talabalar ruhiy salomatlikka ta'siri, maxfiylik muammolari va zamonaviy muloqotdagi roli kabi turli nuqtai nazarlarni o'rganishlari mumkin edi.

Murakkab Lingvistik Jumboqlarni Hal Qiling:

- Misol: o'quvchilarga ingliz tilining arxaik shaklidagi matnni taqdim eting va tilning evolyutsiyasi va asl matnning tarixiy kontekstini muhokama qilib, uni zamonaviy ingliz tiliga tarjima qilishni so'rang.

Ushbu mashg'ulotlar va misollar bilan shug'ullanish orqali talabalar chuqur tushunish va samarali muloqot qilish uchun zarur bo'lgan tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishlari mumkin.

Ijodkorlik

- Faoliyat: ijodiy yozish, rol o'ynash va multimedia loyihalari orqali tasavvur va innovatsiyalarni rivojlantirish.

- Misollar: qisqa hikoya yoki she'r yozing, kitob asosida spektakl ijro eting, tematik mavzu bo'yicha multimedia taqdimotini yarating.

Aloqa

- Faoliyat: munozaralar, taqdimotlar va tengdoshlarning mulohazalari orqali nutq va tinglash qobiliyatlarini rivojlantirish.

- Misollar: joriy voqealar bo'yicha guruh muhokamalari, tadqiqot mavzulari bo'yicha individual taqdimotlar, tuzilgan taqriz sessiyalari.

Hamkorlik

- Faoliyat: guruh ishi, tengdoshlarni o'qitish va hamkorlikda yozish orqali jamoaviy ish va hamkorlikdagi loyihalarni targ'ib qilish.

- Misollar: tadqiqot mavzusidagi guruh loyihalari, yozma ishlarni peer tahrirlash, hamkorlikda hikoya qilish.

Ijodiy fikrlash muhitini amalga oshirish

Dars Rejasi Tuzilishi

1. Kirish (5-10 daqiqa)

- Darsning maqsadlari haqida qisqacha ma'lumot.

- Talabalarni o'yantiradigan savol yoki iqtibos bilan jalb qilish.

2. Asosiy faoliyat (30-40 daqiqa)

- Tanqidiy fikrlash: tahlil qilish uchun muammo yoki matnni taqdim eting.

- Ijodkorlik: mavzu bilan bog'liq ijodiy vazifani tayinlang.

- Aloqa: guruh muhokamasi yoki munozarasini osonlashtirish.

- Hamkorlik: guruh faoliyati yoki loyihalarini tashkil qilish.

3. Xulosa (10-15 daqiqa)

- Darsni va o'rganilgan asosiy fikrlarni takrorlang.

- Talabalarni o'z tajribalari haqida mulohaza yuritishga va fikr bildirishga undash.

Misol: Shekspirning "Romeo va Juliet" darsi

Kirish:

- Shekspirning zamonaviy davrdagi ahamiyatini muhokama qiling.

- Savol bering: "'Romeo va Juliet" dagi mavzular bugungi jamiyat uchun qanday qo'llaniladi?"

Asosiy Faoliyat:

- Tanqidiy fikrlash: Romeo va Julietaning motivlarini tahlil qiling. Ularning qarorlarini nima boshqaradi?

- Ijodkorlik: spektaklning muqobil yakunini yozing yoki zamonaviy moslashuvni yarating.

- Muloqot: Romeo va Julietaning harakatlari oqlanganmi yoki yo'qmi degan munozaraga mezbonlik qiling.

- Hamkorlik: spektaklda oila dinamikasining ta'siri haqida multimedia taqdimotini yaratish bo'yicha guruh loyihasi.

- Mavzularni takrorlang va belgilar motivatsiyasi bo'yicha turli xil qarashlarni muhokama qiling.

- Ijodiy vazifalar o'yinni yaxshiroq tushunishda qanday yordam bergani haqida o'ylang.

Ushbu usulni ma'lum bir diagramma yoki diagramma yordamida tasavvur qilishni xohlaysizmi? Masalan, dars rejasi tuzilishi uchun aql xaritasi yoki tadbirlar uchun oqim sxemasi?

Ushbu bo'lim mavjud adabiyotlar va ta'lim nazariyasi kontekstida natijalarni tahlil qiladi. Unda an'anaviy o'qitish usullariga o'rganib qolgan talabalarning dastlabki qarshiligi va o'qituvchilarni tayyorlash zarurati kabi amalga oshirish jarayonida duch keladigan muammolar muhokama qilinadi. Muhokama, shuningdek, o'quv dasturlarini ishlab chiqish va siyosat ishlab chiqish uchun kengroq ta'sirlarni o'rganadi.

Xulosa va takliflar:

Maqolada 4K modelini ijodiy fikrlash muhitidan foydalangan holda ingliz tili darslariga qo'shish ham mumkin, ham foydali degan xulosaga keladi. Bu talabalarning faolligini oshiradi va ularni XXI asrning muhim ko'nikmalari bilan jihozlaydi. O'qituvchilar uchun tavsiyalar quyidagilardan iborat:

Malaka oshirish: o'qituvchilarni 4K modeli va ijodiy o'qitish texnikasi bo'yicha o'qitish.

O'quv dasturining integratsiyasi: maktablarni 4K modelini turli fanlar bo'yicha joylashtirishga undash.

Doimiy takomillashtirish: talabalarning fikr-mulohazalari va ishlash ma'lumotlari asosida o'qitish amaliyotini muntazam ravishda ko'rib chiqish va takomillashtirish.

Ushbu yondashuvni qo'llash orqali o'qituvchilar talabalarni kelajakdagi muammolarga tayyorlaydigan dinamik va interaktiv o'quv muhitini yaratishi mumkin.

Adabiyotlar.

1. Akhmetova G.K., Karaev Z.A., Mukhanbetzhanova S.T. Methodology of organizing teacher training when electronic education is introduced. Almaty: OJSC "BAO "Orleu", 2012. 418 p.
2. Al-Tamimi, N. O., & Attamimi, R. A. (2014). Effectiveness of cooperative learning in enhancing speaking skills and stitudes towards learning English. *International Journal of Linguistics*, 6(4), 27. <https://doi.org/10.5296/ijl.v6i4.6114>
3. Beghetto, R. A., & Plucker, J. A. (2006). The relationship among schooling, learning, and creativity: "all roads lead to creativity" or "You can't get there from here"? In J. C. Kaufman & J. Baer (Eds.), *Creativity and Reason in Cognitive Development* (pp. 316–332). Cambridge University Press.
4. Craft, A. (2001). An analysis of research and literature on creativity in education. A report prepared for the qualifications and curriculum authority (Issue March).3

5. Craft, A. (2003b). The limits to creativity in education: Dilemmas for the educator. *British Journal of Educational Studies*, 51(2), 113–127. <https://doi.org/10.1111/1467-8527.t01-1-00229>
6. Dewey, J. (2001). *Democracy and education*. The Pennsylvania State University. <https://doi.org/10.1080/00131725209341529>

